

1. The learner encountering a new situation recognizes it as a problem to be solved.
2. He analyses it and tries to identify the elements or components of the new situation.
3. He compares a new situation with those that he has previously encountered in an attempt to find out if it is similar or different.
4. The comparison suggests to him a plan or strategy for dealing with the new situation but the plan has to be tested.
5. The plan is tried out (tested): if it doesn't work, it is abandoned and alternative plan is involved and tried. If the plan works, it is stored in the system for use in the future.

If language learning is explained purely in terms of imitation, it should not be possible for a child to produce any occurrences, which he has not heard before (which are not part of the input). Indeed, children constantly surprise their parents by producing occurrences, which have not been heard by them before. Even the behaviorists have to accept this phenomenon and they try to account for it. The explanation offered by them was that a child is able to produce new occurrences through the process of substitution.

Applications. According to the Cognitivists, even a very limited amount of language data may be sufficient to reveal the underlying rules, and once the rule is known, it can be used or applied to produce an infinite number of sentences. The Cognitivists, tend to look at only that part of the language, where general rules apply, because for them language learning is the process whereby the rules of language are discovered and internalized.

Effective instruction is promoted by a proper understanding of the problem domain and by instructors who evaluate their practices. Cognitive approaches to SLA believe that a functionalist, usage-based model of language is the most appropriate analysis. This approach clearly dictates that in learning, as in theoretical analysis, language must not be separated from its function. Language and semantics are inextricable and thus we need functional, naturalistic, communicative situations for learning. In language instruction as in other educational domains, too much practice has been based on a naive operationalization of theory. Instructional practices, however well informed by theory, need to be evaluated, assessed, and refined in everyday practice.

BIBLIOGRAPHY

1. Chamot A. The CALLA Handbook / Anna Uhl Chamot, J. Michael O'Mally. – NY: Brookline Books, 1994. – 340 p.
2. Cognitive Benefits of Learning Languages [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tip.duke.edu/node/866>
3. Ellis N. Cognitive Approaches to SLA / N. Ellis // ARAL, 2012. – Vol. XIX. – pp. 4-28.
4. Jensen, E. Exact repetition as input enhancement in second language acquisition / E. Jensen, T. Vinther // Language Learning, 2003. – Vol. 53(3). – pp. 373-428.
5. Laufer, B. What lexical information do L2 learners select in a CALL dictionary and how does it affect word retention? / B. Laufer, M. Hill // Language, Learning & Technology, 2000. – Vol. 3(2), 58-76.
6. Second-language acquisition [Електронний ресурс] / Wikipedia. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Second-language_acquisition#cite_note-FOOTNOTEVanPattenBenati20105-50.

AFFILIATION

Svitlana Shandruk – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Kirovohrad Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Ольга ГАВРИЛЕНКО (Кіровоград, Україна)

ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКО КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті розглянуто шляхи ефективного формування перекладацької компетентності студентів технічних спеціальностей, виділено основні структурні компоненти, обґрунтовано їх змістове наповнення.

Ключові слова: професійний переклад, перекладацька компетентність, технічні терміни, структурні компоненти.

The article deals with the effective ways to form the students' translation competence within technical specialization, it highlights the main structural components, their semantic content.

Key words: professional translation, translation competence, technical terms, the structural components.

Постановка проблеми. Реформування соціально-економічної сфери нашої держави вимагає суттєвих економічно-технологічних змін, спрямованих на розбудову та розвиток сфери виробництва, його модернізацію, використання високих нанотехнологій, інформаційно-комунікаційних технологій у виробничому процесі. Виникає потреба розширення зовнішніх ринків міжнародного співробітництва, співпраці з іноземними партнерами. Такі перетворення вимагають якісно нової підготовки фахівця, здатного швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, знаходити нові шляхи вирішення виробничих проблем, спроможного систематично використовувати джерела інформації іноземною

мовою. Можливості всесвітньої комп'ютерної мережі, які забезпечують доступ до різних галузей, високопрофесійних надбань іноземними мовами з однієї сторони, і необхідність швидко і якісно реалізувати їх на практиці з іншої, вимагають від майбутніх фахівців технічних спеціальностей якісно нових навичок і вмінь іншомовної комунікації. Виникає необхідність формування такого фахівця, який не тільки володіє знаннями за спеціальністю, а й іншомовною перекладацькою компетентністю професійного спрямування. Сформованість таких вмінь дозволяє: здійснювати швидкий пошук необхідної інформації іноземними мовами, виділяти головну та другорядну інформацію; оформляти та вести супроводжувальні технічні, технологічні документи, інструкції, технічні паспорти, характеристики механізмів, обладнання; сприймати та аналізувати рекламні продукти, електронні та друковані інформаційно-технічні повідомлення іноземними мовами; добре орієнтуватись у технічних характеристиках продукції фірм-партнерів та конкурентів, включаючи аналіз аналітико-прогнозуючих іншомовних звітів. Тому виникає необхідність навчання студентів технічних спеціальностей професійно спрямованій іноземній мові, включаючи формування базової перекладацької компетентності. Навчання передбачає оволодіння студентами знаннями фахової терміносистеми і набуття умінь використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійно орієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування у виробничих ситуаціях. Отже, формування перекладацької компетентності студентів технічних спеціальностей є актуальною, продиктованою суспільними вимогами проблемою. Підготовка такого фахівця вимагає перегляду змісту, методів, форм та підходів навчання основам іншомовного професійного перекладу студентів технічних спеціальностей, пошуку ефективних шляхів формування перекладацької компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам навчання професійного перекладу приділялось багато уваги науковцями. Теорія та практика, структура та зміст перекладознавства розроблялась І. С. Алексєєвою, І. К. Білодідом, Т. В. Ганічевою, З. О. Гетьманом, В. Н. Комісаровим, В. В. Коптіловим, О. М. Мороховським, В. В. Кухаренко, Л. К. Латишевим, А. Д. Швейцер, А. В. Федоровим та іншими. Розглядалися особливості різних аспектів перекладу. Так, специфіку перекладу граматичних явищ досліджували В. І. Карабан, І. В. Корунець, Н. Ф. Гладуш, А. Г. Гудманян. Проблемі перекладу окремих граматичних структур присвячено дисертації О. В. Борисової, О. С. Грабовецької, Б. М. Колодій, З. Г. Коцюби, К. А. Кузьміної та інших.

Чимало праць присвячено вивченню поняття «перекладацька компетентність» та розробці її складових. Вона розглядалась як здатність перекладати (усно або письмово) на фаховому рівні в працях В. С. Виноградова, Л. К. Латишева, Р. К. Миньяр-Белоручева. [1, 3, 4]

Дослідженню питання формування професійної компетентності майбутніх перекладачів присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних науковців: В. Баркасі, Н. І. Гез, З. Ф. Підручної, Л. С. Бархударова, І. І. Халесвої та ін.

Основні проблеми науково-технічного перекладу та особливості його навчання досліджували різні науковці: Л. І. Борисова, Ю. В. Ванніков, В. М. Головін, Т. Л. Канделакі, А. Я. Коваленко, В. І. Карабан, Є. В. Столярська.

Проблемою навчання та доборою навчальних матеріалів технічного перекладу займалися такі провідні вчені як І. Л. Бім, Н. Ф. Бориско, Н. П. Брандес, Н. В. Гальскова, О. М. Гон, В. І. Карабан, Т. А. Козакова, Ю. І. Пассов, В. І. Провоторов, І. І. Сафонов, Н. К. Скларенко, В. С. Слепович, В. І. Хайрулін, О. Б. Тернопольський та інші.

Вченими А. С. Ольховською, Л. М. Черноватим пропонуються різні системи вправ для цілеспрямованого навчання перекладу, розглядаються принципи їх побудови, типи та види [5, 6].

В останні роки широко пропонується застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання професійно-спрямованому перекладу. Ці питання розроблялись такими дослідниками як Н. Басова, С. Ветров, М. Кларін, І. Підласий, Ж. Поплавська, Д. Стетченко, В. Тинний, В. Шукшунов, Ж. Романюк. Дослідники висловлюють думку про те, що ІТ технології можуть значно інтенсифікувати процес навчання перекладу як в методичному, так і в презентаційному планах.

Незважаючи на ґрунтовні дослідження різних аспектів навчання професійного перекладу, залишаються невирішеними питання змісту перекладацької компетентності студентів технічних спеціальностей, її структурного наповнення, виділення оптимальних шляхів інтенсифікації процесу формування згаданої компетентності.

Мета написання статті полягає у визначенні та аналізі ефективних підходів навчання професійно спрямованого перекладу студентів технічних спеціальностей, виділенні та обґрунтуванні структурного наповнення перекладацької компетентності.

Виклад основного матеріалу. За А. Д. Швейцером переклад це – «Односпрямований і двохфазовий процес міжмовної та міжкультурної комунікації, де створюється вторинний текст (метатекст) на основі цілеспрямованого («перекладацького») аналізу первинного тексту. Цей метатекст замінює первинний текст уже в іншому мовному та культурному середовищі. Такий процес характеризується установкою та передаванням комунікативного ефекту первинного тексту, частково

модифікується відмінностями між двома мовними системами, двома культурами і двома комунікативними ситуаціями». [8: 75]. Як бачимо, переклад – це складний процес. Він вимагає від фахівця спеціальних знань, навичок та вмінь, особистих характеристик, які потрібні для успішного здійснення перекладацької діяльності. Успішне здійснення перекладу залежить від формування та розвитку особливих психічних процесів майбутнього фахівця. Насамперед, це спроможність людини свідомо та цілеспрямовано регулювати свою діяльність з метою досягнення поставлених цілей, формування базових вольових якостей, що розвиваються на особистому рівні. Успішність перекладу залежить від вміння довготривало концентрувати увагу, утримувати її, від розвиненості оперативної пам'яті, механізмів сприйняття, накопичення та переробки інформації, антиципації, осмислення. Вимагаються особливі вміння швидко переключатись з однієї мови на іншу.

Навчання науково-технічного перекладу набуває особливого значення сьогодні, коли відбуваються якісні та кількісні зміни в науці і техніці. Такі зміни інтенсивно вносять корективи у розвиток термінології, технічної лексики. Іншою особливістю навчання технічного перекладу є специфіка термінів та способів їх перекладу. Як зазначає В. М. Комісаров, перекладу текстів, які містять вузькоспеціалізовану термінологію слід приділяти особливу увагу. Терміни визначають інформаційний зміст спеціального тексту, слугують своєрідними ключами, організують, систематизують і кодують спеціальну інформацію. В той час як завданням перекладу текстів різних жанрів (художній, публіцистичний тощо) є забезпечення еквівалентності як спільності змісту текстів оригіналу і перекладу, переклад технічного тексту вимагає максимально точного описання технологічних процесів, грамотного перекладу вузькоспеціалізованих термінів та дотримання відповідного стилю викладення [2].

Переклад технічної документації, супроводжувальних документів обладнання, технічних характеристик механізмів, інструкцій з експлуатації технологічних вузлів, документації з програмного забезпечення, потребує не тільки лінгвістичних знань, а й професійної компетентності студентів технічних спеціальностей. Студент повинен мати теоретичні та практичні знання з фаху, бути у «професійному лексичному полі» рідною мовою, знати роботу механізмів, конструкцій, технологій тощо.

Навчальний матеріал для формування основ професійного перекладу студентів технічних спеціальностей повинен ретельно обиратись з огляду на спеціалізацію майбутнього фахівця. У цьому сенсі доцільна співпраця кафедр іноземних мов з провідними кафедрами, які навчають студентів базовим дисциплінам. Завдяки аналізу навчальних програм з базових дисциплін можна виділити основні види технічного тексту: науково-технічна література, технічна документація, інструкції з експлуатації, каталоги обладнання (механізмів), паспорти технічної продукції, супроводжувальна документація до програмного забезпечення тощо. При перекладі технічних текстів не існує важливої та другорядної інформації, тому відхилення від встановлених стандартів перекладу неприпустиме.

Допомогти забезпечити якісний технічний переклад, на нашу думку, можуть інформаційно-комунікаційні технології. Тут стануть у нагоді електронні словники (двомовні, одномовні, тлумачні тощо), спеціалізовані технічні електронні перекладачі. Навчання перекладу студентів технічних спеціальностей повинно передбачати опанування словниковою роботою, формування навичок та вмінь роботи з системою оптичного розпізнавання тексту Fine Reader Professional, використання електронного словника Lingvo, перекладачів Promt, Google Translate та інших.

Отже, успішне здійснення професійного перекладу студентами технічних спеціальностей залежить від сформованості в них перекладацької компетентності, яка має багато структурних компонентів. Перший, когнітивний, передбачає оволодіння мовними навичками та уміннями, опанування граматичними структурами, способами їх перекладу рідною мовою. Вказані навички починають формуватися ще в школі, і продовжують вдосконалюватись на молодших курсах ВНЗ.

На другому, третьому курсах студенти починають вивчення спеціальних фахових дисциплін, вдосконалюють практичні навички та вміння роботи з технікою, механізмами, різним обладнанням, апаратурою. У студентів формується понятійний апарат за спеціальністю рідною мовою, терміносистема на яку вони опираються у навчанні перекладу спеціальної іншомовної літератури за фахом. Тому, на наше переконання, навчання перекладу студентів технічних спеціальностей слід починати після того, як студенти розпочали ознайомлюватись з фаховими дисциплінами. Другий, умовно названий спеціальний компонент, передбачає формування спеціальних знань, навичок та вмінь роботи з технічним перекладом, ознайомлення з особливостями структури такого тексту, стилістичною побудовою, труднощами, термінологією.

Оскільки успішність здійснення перекладацької діяльності залежить не тільки від знань, навичок та вмінь здійснення технічного перекладу, а й від особистісних характеристик, розвитку пам'яті, уваги, волі, то до третього компоненту формування перекладацької компетентності віднесемо розвиток емоційно-вольових якостей. Компонент має на меті формування та розвиток особливих психічних процесів майбутнього фахівця з технічної спеціальності, які створюють умови інтенсивної пізнавальної діяльності студентів в опануванні основами перекладацької діяльності. Емоції та воля є важливими факторами регуляції процесів пізнання людини. Згідно з вченням І. Павлова, центральна

нервова система перебуває в нормальному стані спокою, коли усі центри та механізми інтелекту є урівноваженими. Збудження відповідних центрів здійснюється через позитивні або негативні збудники навколишнього середовища, які діють на систему управління пам'яті та мислення. У процесі навчання перекладу необхідна неперервна емоційна дія, оскільки саме вона створює умови інтенсивної пізнавальної діяльності. Спеціальні психологічні тести та вправи тренують різні види пам'яті, розвивають процеси запам'ятовування, зберігання, відтворення. Розвиток пам'яті залежить від того, наскільки цікавим є включення особистості в продуктивну діяльність. Забезпечити таке включення можна цікавим навчальним матеріалом, скажімо, ознайомленням з новою технологією необхідною студентам технічних спеціальностей. Позитивне емоційне забарвлення викладу матеріалу також сприяє підвищенню позитивної мотивації, прагненню студента оволодіти вміннями та навичками технічного перекладу. Процес перекладу – це активна мисленнєва діяльність. Від її розвиненості, швидкості залежить якість та успішність перекладу. Тут беруть активну участь розумові операції: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікація, систематизація.

Отже, формування перекладацької компетентності студентів технічних спеціальностей полягає у повідомленні та активізації теоретичних та практичних мовних знань; у формуванні спеціальних знань, навичок, умінь, терміносистеми для здійснення саме технічного перекладу; у формуванні готовності студентів технічних спеціальностей до використання інформаційно-комунікаційних технологій, у здійсненні професійного перекладу; у формуванні емоційно-вольових якостей студента, необхідних для успішного здійснення технічного перекладу.

Виділені компоненти (складові) перекладацької компетентності реалізуються в ході виконання практичних завдань та вправ. У науковій, методичній літературі пропонуються різні види вправ: підготовчі, перекладацькі, мовні, операційні, комунікативні. Виділені основні принципи їх побудови. Відмічається, що навчання повинно ґрунтуватись на комплексі вправ, які складають певну систему, є цілеспрямованою дією на формування перекладацьких навичок і вмінь студента. Так, Л. М. Черноватий підкреслює необхідність формування вправ за принципом перенесення мети виконання вправ з операції на дію, для забезпечення наявності головної ознаки операції [7]. Наприклад, завдання, яке передбачає пошук термінологічного відповідника вважається доцільним включати до складу більш загальних завдань, приміром, переклад на рівні абзацу, тексту.

Важливим у процесі складання вправ є урахування етапів перекладу тексту, поділ на вправи, що готують до перекладу і вправи на роботу безпосередньо з текстом, вправи на формування навичок, на формування вмінь. Основними, на нашу думку, видами вправ, що формують перекладацькі навички та вміння є:

- вправи на визначення найважливіших елементів (знаходження головної, другорядної інформації, складання переліку основних технічних понять, ключових слів тощо);
- вправи на вміння мобілізувати наявні предметні знання (складання схем головних понять, знаходження взаємозв'язку між ними, проведення інформаційного пошуку з використанням інформаційних технологій, складання схем головних технічних понять, термінів);
- вправи на розвиток пошуку ідентифікацій (добір дериватів, синонімів, антонімів до певних понять);
- вправи на встановлення значень невідомих лексичних одиниць;
- вправи на формування навичок утворення нових термінів;
- вправи на формування навичок переносу значень лексичних одиниць мови оригіналу у мову перекладу;
- вправи на розвиток контекстуальної здогадки, прогнозування;
- вправи на розпізнавання логіко-семантичних зв'язків;
- вправи на формування навичок та вмінь перекладу граматичних явищ та конструкцій.

Висновки. Отже, формування перекладацької компетентності студентів технічних спеціальностей, на нашу думку, може відбуватись ефективно через реалізацію виділених структурних компонентів перекладацької компетентності, а саме їх зміст. Це дозволить підвищити рівень сформованості перекладацьких навичок та вмінь, розвивати творчі здібності студентів, активізувати та інтенсифікувати творче самовизначення та вдосконалення, актуалізувати мотиви творчого досягнення, проявити інтелектуальну активність, самостійність, наполегливість, вміння концентрувати увагу, розвивати функції сприйняття, мислення, свідомої підтримки напруги мозкової діяльності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Виноградов В. С. Перевод: Общие и лексические вопросы : учеб. пособие / В. С. Виноградов. – 2-е изд., перераб. – М. : КДУ, 2004. – 240 с.
2. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение : учеб. пособие / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 2002. – 424 с.
3. Латышев Л. К. Технология перевода : учеб. пособие по подготовке переводчиков (с немецкого языка) / Л. К. Латышев. – М. : НВИ-ТЕЗАУРУС, 2000. – 280 с.

4. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Воениздат, 1980. – 237 с.
5. Ольховська А. С. Проблема вправ для формування граматичного компоненту перекладацької компетенції / А. С. Ольховська // Філологічні трактати. – Т.2. – 2010. – С.177–182.
6. Черноватий Л. М. Проблема типології вправ для навчання фахового перекладу / Л. М. Черноватий // Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу: IV Всеукр. наук. конф., 19-20 квітня 2007р.: тези доп. – Харків, 2007. – С.147–149.
7. Черноватий Л. М. Принципи складання вправ для навчання галузевого перекладу / Л. М. Черноватий // Вісник СумДУ. – 2002. – №3 (36). – С.101–105.
8. Швейцер А. Д. Теория перевода. Статус, проблемы, аспекты / А. Д. Швейцер. – М. : Наука, 1988. – 215 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Гавриленко Ольга Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Кіровоградського національного технічного університету.

Олена ГОРБЕНКО (Кіровоград, Україна)

КОМПЛЕКСНО-ІНТЕГРАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розкривається зміст і сутність комплексно-інтеграційної технології формування інструментально-виконавських компетенцій майбутнього вчителя музичного мистецтва; визначаються інноваційні методи навчання, що плідно і позитивно впливають на процес формування інструментально-виконавської компетентності майбутніх фахівців.

Ключові слова: інтеграція, комплексно-інтеграційна технологія, інструментально-виконавські компетенції, метод музично-теоретичного аналізу, художніх аналогій, художньо-творчих проектів.

The article deals with the meaning and essence of complex-integrational technologies of instrumental competence and performance of future music teacher. The paper identifies innovative teaching methods that effectively and positively impact the development of instrumental performance competence of experts.

Keywords: integration, complex-integration technology, performing instrumental competence, method of music-theoretical analysis, literary analogies, artistic and creative projects.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку наукової освітньої думки інтеграція набуває особливого сенсу, оскільки спрямовується на становлення конкурентно спроможного, здатного творчо самостверджуватися у життєдіяльності фахівця. Різні аспекти інтегрованого навчання і виховання висвітлено в працях сучасних дослідників І. Беха, Н. Бібік, С. Гончаренко, Л. Масол, Т. Пушкарьової, О. Савченко. Інтеграція, як уважають науковці-педагоги, є необхідним дидактичним засобом й набуває статусу одного з провідних принципів сучасної освіти [3: 262], зокрема і музично-педагогічної. Поряд із традиційними педагогічними методами навчання комплексно-інтеграційна технологія містить широкий спектр активних та інтерактивних методів, що дозволяє комплексно впливати на формування інструментально-виконавських компетенцій майбутнього фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Метою написання статті є розкриття особливостей комплексно-інтеграційної технології у процесі формування інструментально-виконавських компетенцій майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Поняття “комплекс” і “інтеграція” взаємодоповнені та взаємозумовлені. Поняття «комплекс» передбачає інтеграцію та диференціацію водночас й визначається науковцями як багатогранна цілісність, що складається з різних відносно стійких елементів, котрі взаємодіють [3: 277]. Інтеграція передбачає об’єднання частин у «єдине ціле», цілісну систему. У Новому тлумачному словнику української мови термін «інтегральний», «інтеграція», який походить від латинського – integer означає повний, цілісний, суцільний, єдиний. Інтегрування, читаємо далі, це відтворення або відновлення цілісності, об’єднання в єдине ціле частин будь-якої системи, узгодження компонентів, формування і встановлення між ними зв’язків і відносин [4: 193].

На думку О. Савченко, проведення занять на основі інтеграції змісту стає одним з напрямів їхнього методичного збагачення, тобто об’єднання змісту, відібраного з кількох предметів навколо однієї теми, і «має на меті інформаційне й емоційне збагачення сприймання, мислення і почуттів учнів завдяки залученню цікавого матеріалу, що дає змогу з різних боків пізнати якість явище, поняття, досягти цілісності знань» [6: 5].